

PANDUREK

Historie z předminulého století : Napsal Alois Jirásek

"Ráda bych věděla, jak tam bylo, jaká je ta generálka a ty ostatní paní —" Rozárka sedala ku práci. Mluvila pravdu; toužebně očekávala Pavla. Šila dále, přes tu chvíli však hlavu k oknu obrátila. Již dala jehlu z ruky, když světlo ze svítnice mízelo a časný soumrak zinní sem se vkrádal. V tom mihl se nějaký stín kolem oken. Rozárka rychle vstala od stolu a očekávajíc, stanula prostřed světnice proti dveřím. Otevřely se — ale Pavel nevyšel. Byl to strýc Honzíček.

"To je dost, že jdete!" vítala ho Hložková.

"A kde je Pavel?" ptala se Rozárka.

"Doma —" odtušil krejčík.

"Doma!" v duchu se děvče divilo. Proč nepřišel? Matka je jí na toto jediné slovo bystře se podívala na sousedku. Pronesl se tak divně, a věru na tváři mu viděti, že se něco přihodilo.

Hned se však neptala a jenom pozorovala. Honzíček usedl na své obvyklé místo na lavičce u kamen, odkud jmenovitě za zimních večerů všudek přávlstvu u Hložkové nejednou rozemál svým vypravováním nebo svými nápady. Teď mlčel a klátil nohama; dlouho však nevydržel. Vstal rychle, přešel světnici, až se postavil před Hložkovou a rozčileně promluvil:

"Jen si pomyslete — generál chce Pavla!"

Kdyby neví co byl řekl, jistě by tak sousedku a zvláště Rozárku nepřekvapil, jako touto novinou. Děvče bezděky vykřiklo:

"To není možná!" zvolala Hložková.

"Tak není; a jak pak, když ten hejtman, víte, ten pandur, je sám generál. Však mne to zrovna bodlo jak jsem se dnes na něj podíval. Hned se mně mihly ty pandurovy oči a zrzavé obočí — a pak hlas! Také mne poznal, toť se ví —"

Ale sousedka ještě nechápala a když Honzíček jí to pověděl a se doložil, tu nezbylo než věřiti.

"A co Pavel?"

Tu otázku z duše své děti promluvila.

"Pavel?" ozval se živěji krejčík a tónem jako nadšeným pokračoval: "Sousedko, to jste ho měla vidět — jak mu generál řekl — rozumíte generál v přemovném kabátě — aby šel s ním, jiný by bžel — ne, to Pavel neudělal, obrátil se po mně, až co já, rozumíte, a přihlásil se přede všemi, že jsem jeho otec —"

A tu hlas Honzíčkův jemněl a se mírnil pohnutím. "Dobrá duše — a generál mu poklepal na rameno, že tak dobře, a pak si nás pozval, aby pověděl, co a jak. Však ho Pavel hned o to prosil. Šli jsme do jeho pokoje, on, Pavel, já a pater Athanas. Ah — teď už to Pavlíček všechno ví."

A již se ozývaly otázky ženských.

"Já všemu dobře nerozumím — až pak mně to pan strýček vysvětlil. — Chudák Pavel, to se dověděl! Před třinácti lety, víte, když generál byl ještě hejtmanem u těch pandurů, táhl někdy tam Broumovskem, když je čistili od Prusáků. A tu jednou stihli jich houf na koních. Napadli zrovna několik našich vozů. Na dvou byl dobrý náklad, na jednom samí čisáři raněni. Vojáků s nimi jen málo a jeden felšar. Naši se bránili; ale co pak ta hrstka a Prusáci sekali bez mílrosdenství. V tom jak bylo nejhůř, přitřhli panduři a rozpráhlí Prusáky. Vozy zachránili, ale několik životů nechránili. Felšar, ten se také bránil, byl zastřelen u zadního vozu. — To byl Pavlovův tatínek."

"A matka?" vydechla Rozárka.

"Ta skonávala na voze. — V té chvíli také ji koule trefila. — Generál ji hejtman jí našel ležící, jak patrně byla kryta tělem svým malého chlapečka. To byl Pavel —"

"A byla bez sebe, nevzpamatovala se?" ptala se Hložková.

"Jen na krátko. — Poznala okamžitě, viděla, že houf je za

chráněn. Umřela brzo — rána byla smrtelná."

"A kde to bylo?"

"Jak myslím, někde u Břežovic, v lese. — Čisáři asi, když viděli, že je za nimi Burkuš, dali se oni stranou od silnice, ale ti je tam přece vyslídili a napadli."

"Že tenkrát nebylo nic slyšeti —"

"Právě že těch bojův a šarvátok bylo tolik. Po té šarvátce vozy odjely pryč, panduři odešli i s hochem. Němci zakopali pak mrtvé a bylo po všem. — Generál, tenkrát ještě hejtman, slitoval se nad ubohým sirotkem. Nechtěl ho nechat vojákům, co jeli s vozy a mihl, že ho v městě někomu odevzdá. Ale v tom mušil přes hory se svým houfem, a přišel tak až k mě chalupě. To už věděl, že potáhnou hned dál, do obně proti nepříteli. Zastavil se u mne, a když viděl, že plácu pro Vašíčka a že děti nemám, nechal mně dítě. Myslí, že jen na čas. Ale pak se již nevrátil. A teď — a teď by ho chtěl!"

"Poručil, abys mu ho vydal?"

"Neporučil, ale hoch se mu líbí — a takový pán! Bože, Bože!"

"Však ještě Pavel nejde. Kde je teď a co tomu tam říká?" ptala se soucitně sousedka.

"Ó, plakal, a jak by ne! On chudinka beztoho se tajně těšil, že aspoň někdo z rodičů je živ, nebo aspoň z přibuzenstva, a takhle, jako by se nic nedověděl. Vojáci jeho otec neznali, nikdo, a tak ani neví, jak se jmenuje, leda křestním jménem. Jen to teď ví, že je hodných rodičů dítě. — A když generál vypravoval, jak se otec udatně bránil, jak matka na smrt raněná tělem svým synáčka chránila, tu jsme se rozplakali — Pavel i já. — Teď je doma, říká jsem mu, aby se tu stavil, ale jako by neslyšel. Chec asi být sám —" Honzíček umkl a v tom zachvěl se hlasitě Rozárčin povzdech. To všechno krejčík vypravoval stoje před sousedkou, trháje sebou a živě rozkládal, jako by sám sobě:

"Toť ono by to pro Pavla bylo! Generál! Ale já! Ó ta nešťastná vojna! Vždyť jsem věděl, vždyť mne to často napadlo. Nejdříve Vašíčka, a teď! —"

Rozárka bezděky sepraví ruce na klíně seděla tiše, nehnuté, hledíc před se zrakem do šera upřeným. Viděla ubohého chlapečka u matky umírající na voze vskem obklopeném, viděla, jak ho pandur v červeném pláští běže od mrtvoly a na rukou lesem nese. Tu si také vzpomněla, jak jí Pavel jednou, když s ní byl na hřbitově u hrobu jejího otce, si postesk, jak mu je někdy smutno, že by aspoň rád věděl, kdo jeho rodiče byli a jsou-li mrtví, kde odpočívají, aby aspoň na jejich hrob se mohl podívat. Litovali ho tenkrát, že ani milého hrobu nemá. Teď jej viděla, jak sedí ve tmavé světnici sám, smuten, zamyšlen. Srdečná lítost ůžila jí mladistvé srdce.

Také tak tomu bylo, jak si myslila.

"Pandurek" Pavel seděl sám ve strýcově světnici, hledíc ven do ulice, kde dosud padal sníh. Soumrak houští. Mladík už neplakal, byl mu však tíže nežli prve. Poslední naději pochoval. Do dnešního dne doufal, že jednou přece se doví nějaké zprávy o svých rodičích a svém pávodu, že najde stopu ku svému vlastnímu domovu. Teď již má jistotu a ví určitě, že k nikomu jako ku svému nemůže se hlásiti, že nikoho nemá, že zůstane nalezencem.

Jemná ruka dotkla se jeho huštěných vlasů. Vytrhl se z hlubokého zamyšlení. Jak se ohlédl, spatřil v zářící světlí Rozárčinu tvář, zářící, upřímně jeji oči, jeji plně soucitu tkvěly na jeho tváři.

"Nemáš se, Pavle!"

Jak Rozárka táhla hlavu i čelo jeho pohlédla, jak pohlédl do její tváře, jak promluvila těch několik slov tichým, srdečným hlasem, bylo mu, jako by tma úplně zmizela; všechno zármutek od něho odstoupil.

"Ty už víš!"

"Strýc je u nás —" odvětila Rozárka, jež vzpomínajíc doma, jak je Pavel sám ve svém zármuteku, dala se soucitem tak unést, že tiše, nerozvažujíc, šla sama svého druhu potěšit.

"Vím, že se smutíš pro rodiče," pokračovala. "Také jsem jich litovala, když strýc o nich u nás vypravoval. Chudáček, maminka! Ale ostatně se s tebou nic nezmění. Strýc tě má rád —"

"Má, ano, já vím, ale právě proto!" Pavel živě odvětil. "Já jsem si vždycky myslil, kdybych tak našel své rodiče, že bych se mu snad spíše mohl odměnit."

"Však ty se mu odměníš; a on nic nežádá."

"Odměním — ó ano! Já na to nezapomněl, co mně tvůj strýček řekl. Tenkrát, když jsem měl jít na studie, napomínal mne a vyložil mně všechno, jak mne strýc našel, jak se mne ujal, co pro mne zkusil, abych plně studoval a na strýce vždycky pamatoval. Vím, že jsem tenkrát plakal. A na tu chvíli, na strýce jsem si vždycky vzpomněl, když mne škola netěšila, když mne to studování přemáhalo a mrzelo —"

"Mrzelo!" zvolala Rozárka plna na udivení. "Což tě to netěší?" Slyšela, že Pavel výborně studuje.

"Těší, někdy — ale, Rozárko — žádnému jsem to ještě neřekl, mlč, prosím tě... Ale — přece by mne více těšilo, kdybych nemusil, kdybych tak mohl do světa!" Umkl. Jak Rozárka blízko proti němu stála, spatřil v její tváři, že se zalekla.

"Ty chceš odtud?" zvolala. — "Ty bys šel na vojnu s generálem!"

Hlas ten byl hlas srdce. Proto zněl tak mocně. Pravdu vyřkla, horoucí přání pandurkovo, jenž ze své studentké světnice často a často zatoužil po širém světě a poslední dobou zvláště o slávě vojenské blouznil. A přece se nyní sám toho zalekl. Ne pro vojnu, ale pro Rozárku. Slova její plná vroucnosti i vřelky zárovň ho dojala. Bezděky chopil se její rukou, přitáhl ji jemně k sobě. Zmlkla, dech se jí zatajil, nemohla v ten okamžik promluvit. Ale již se mu vyvinula. Teď teprve se zalekla. Šlať do sousedství, jako jindy, k svému kamarádovi, kterého litovala. — Teď po tom objetí jako by mladá duše její prohlédla. Bylo jí bláze a přece jí eos odtud puřilo, jako by se něčeho zlého dopustila.

Obrátila se, ale již Pavel stannu vedle ní, za ruku ji chopil. Dosud se tak chvěl. Jak Rozárka hlavíčku pochýlila, naklonil se k ní.

"Hněváš se, Rozárko?" Tichý hlas jeho zněl vroucně. Vzhledla k němu místo odpovědi. Viděl její zářící oči, blažený úsměv, a "nehněvám" k němu zavanolu.

"Když tě mám tak rád!" zvolal vroucně.

Mělo to být omluvou a bylo vyznáním. Stáli za okamžik bez slova. Neslyšeli ani, že venku zahučel vítr, že šlehl proud sněhových do oken. V tom také se kroky na síni ozvaly. Zamilovaný Pavel ani těch neslyšel. Rozárka však vyvinula ruku svou z jeho pravice.

"Strýc jde!" zasedla a byla ze dveří. Na síni potkala se s Honzíčkem; mihla se kolem něho a jako stín zmizela v šeru. On pak vstoupil do světnice, pranic se nedivil, že Pavel nemluví. — "Chudáček!" znova ho litoval, lampičku rozčežuje. Setužil, že v tu chvíli jeho nalezence nemyslí na rodiče, ale blaženě rozčežev na chvíli právě minulou a na sousedčinu Rozárku.

IX.

Záhy, ba hned městečkem se rozneslo, že "pandurek" je nalezencem vlastně generála Laudona; pověst o tom mohnutěla a rostla tou měrou, že naposlady tu tam tajemným šeptem sobě odělovali, že v tom něco jiného vřel, že "pandurek" není generálovým nalezencem, ale vlastním synem.

"To on má Honzíček radost!" "To on teď prsa vypro!" "Pane, takovému pánu syna vychová! To věřím, to se vyplácí!" A maozí šli se přováděti, jak Honzíček prsa vypínal, jak je radostí vícec od sebe. Než kteří

přišli to vidět, zmýlili se. Honzíček nebyl ani tak vesel jako jindy, a "pandurek", jenž se po jedinou stal každému onačejším a vzácnějším, ten se ani neukázal, ačkoli by se každý rád podíval teď na to "generálovo dítě".

Druhého dne ráno po onom večeru, kterého Rozárka byla sama Pavla potěšit a kdy slovem i políbením jí pověděl, co v srdci svém dávno cítil, strhla se v klášteře bouře, ne sice hlučná, ale prudká. Začala v rektoriu a roznesla se odtud do pokojůků kněžských.

Nejhůře bylo v pokojíku převorově a u patera Athanasie. O tom by Honzíček, kdyby ho zrovna teď viděl, řekl, že zase je na chvíli pater Satanáš. Starý pater regenschori pokrucoval hlavou a nahlas sám k sobě mluvil, jak to mívá ve zvyku, byli rozhněvan. Zlobil se také sám na sebe, jak že se tak dal uhláchnolit a začínal býti spokojen — s těmi ženskými! Vojáčky! Nie jiného, třeba byly generálky!

Pater regenschori ženskému pokolení tuze nepřál a všeho zlého začátek v něm hledal, jak už mu to také písmo dotvrdzovalo. Vrtkavost ženám nejvíce vytýkal, a teď zase. Hm, muziku! Toť jak by při ní ženské vydržely! Aby je neomrzela! Jak by je mohl na dlouho tšitil Silvianti, neb Haydn! A kdyby jim třeba kúrově andělští hráli nebeský hymnus, ony budou chtít při něm tancovat. Tancovat! Tu v klášteře! Svátý Benedikte! Tady chtějí skákat, s těmi hejsky oficiáckými! Svátý Prokop na ně, aby je vyhnal jako ty čerty a opata Němce! To by ani sv. Starosta neudělal a poslední pantofel protanocoval! Ale to tak plukovníci! Ta Januška. Ta to písmo upletla!"

Převor pak nemálo rozčileně rozmlouval ve svém pokojí s paterem praesensem.

"Myslíte-li, že generál?" pravil. "Chyba lávky! Ten myslí na jiná tance! Na podlaze má ležeti ohromnou mapu a na té klefí a dívá se, nebo po čtyrech leze a studuje. — Ale ženské mají dlouhou chvilí, zvláště plukovníková. Generálka ani ne, to je mírná paní, ale ten díblík! Plukovníková! Ona mnoho zmůže u generálova, ta zas u generála, a tak to máte. Zůstal jsem, jako když do mne udeří, když mně to generál o tom tanci oznámil. Vymlouval jsem mu to dost, v dobrotě i rozhodně, ukázal na fohli —"

"A co on?"

"Klidně mne vyslechl, pak od byl několika slovy, ale určitě, až jsem toho měl dost, to že ani klášteři ani reholi neublíž, on že toho pro sebe nechce, ale aby chom to přáli důstojníkům, jimž třeba obveselení, beztoho co neví, dět jim nastane tuhá práce."

"Pozdrav Pán Bůh! Dvoji potěšení! A to by tady, u nás se to semlelo!"

"Nevím nic. Generál o vojné nie nepoví ani důstojníkům; jen pořád studuje a se vypytává."

"Tak tance bude —"

Převor jen povzdychel.

Jen pater Beda se nehněval a nevzdychal. Seděl ve své cello pěkně vytopené, přimhuřoval oči a snil. Měltě krásné vidění. Vě děl, že bude u generála tabule a pak tance v prelátské síni. Teď už v duchu viděl spoustu těch výborných, krásných jídel, lesknoucí se sklenice, plně znamenitého piva a perliho se vína; pak láskovný menutt mu lahodné v nádech zněl; viděl ty dámy, na něž od baxy své posílňával, když hráli u generálova Haydnovo kvartetto, viděl zvěř plukovníci v šatech blednece modrých, hluboko vystřižených, jeji čiperný úsměv i krásné tnavé oči, jeji ch ohoči tak libané se klenulo, od rájeje se tnavosti svou od bčlastného čela i od vlasů napudrovaných. Ó, by převor dovoll, aby se aspoň podívali snůli, nebo kdyby tak snůl zasednouti mezi huděbnky se svou basou! Očka jen na mlk se otevřelo, pohlédla na haehratý, mílý nástroj v koutě stojící, pak opět se přivřela a frater Beda snil dál, až usnul, aby ve sněch už zasnil za hojnou tabuli a zatanoval si galantně, lehkokroky menutt s krásnou plukovníci v napudrovaných vlasoch a v šatech blednece modrých, hluboko vystřižených.

(Pokračování)

Frank Svoboda

Umělecký závod

POMNÍKOVÝ

Největší sklad pomníků ve Spojených Státech

1216-25 So. 13th Str. OMAHA, NEBR.

Phones: Office: Douglas 1872. Residence: Douglas 5216.

FRANK YUN

viantní číst a hojně zásobený

řeznický a uzenářský obchod

V ČÍSLE 2206 JIŽ. 16. UL., OMAHA.

Bohatý výběr čerstvého masa, nejlepší jakosti a za ceny nejlevnější. Všecké výrobky uzenářské šli se té nejlepší jakosti. Objednávky možno učiniti telefonem: Douglas 3422.

Pozor! Pozor!

Budte bedlivými, když opouštíte káru a neobcházejte ji nikdy zadem, dokud jste se dříve neprosvědčili, že nejede jiná kára opačným směrem. Nepozornost může snadno býti příčinou vážné nehody. Pomozte nám svým počínáním, zabránit možnému případu neštěstí.

Omaha & Council Bluffs Street R. R. Co.

Přestěhoval se

Dr. J.W. NOVÁK

Český zubní lékař

Přestěhoval se do

Karbach Blk.

15. a Douglas ulice

Čís. pokoje 206. Rohová místnost na druhé podlaží nad Ryan Jewelry Co. Tel. v úřadovně: Douglas 5077. Tel. residence, 915 William ul., Douglas 6019.

Lee-Glass-Andresen Hardware Co.

PRODÁVÁ VE VELKÉM

tlačené, vyráběné a lakované plechové náčiní. — Cínovaný plech, železný plech a kovové zboží. — Ostatní drát hřebíky, nožičské zboží, bicykly, stelné zbraně, náboje a sportovní zboží všeho druhu.

9th and Harney Streets. OMAHA, NEBRASKA.

Joseph Bliss & Son Co.,

komissionář živým dobytčím.

Uspokojivý prodej. Rychlé vyplacení.

SOUTH OMAHA, NEBR.

Pivo, které přidá věku. Staré německé "Duplak" pivo je vařeno dle staré německé formule odborným sídkem, jenž pivo rozumí důkladně.

WM. JETTER, 2802 N Street, Telephone South 865 SOUTH OMAHA, NEB.

HUGO F. BILZ, 1324 Douglas Street, Telephone Douglas 1842. OMAHA, NEB.

JETTER BREWING COMPANY

SOUTH OMAHA, NEB.

HOTEL HARNEY

Nový Hotel Harney, úplně ohnivozdorný, moderně zařizený v každém ohledu. Ceny mírné, \$1.00 a \$1.50 denně s pokojem. Obalaha vsorána. Jan 14e

Telefon hotelu: Doug. 1208. Tel. hostince: Doug. 6066.

RON 14. a HARNEY UL., OMAHA